

Верховний
Суд

Правові позиції Верховного Суду у спорах про оподаткування в умовах воєнного стану

Микола Гімон, суддя судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, к.ю.н.

ПДФО (ДОХОДИ)

- Закони № 2120-IX від 15.03.2022, № 2173-IX від 01.04.2022, № 2520-IX від 15.08.2022
- Шляхом внесення змін до підпунктів 165.1.54 і 165.1.56 пункту 165.1 статті 165 ПК України законодавець визначив випадки, коли сума (вартість) благодійної допомоги, виплачена (надана) та/або отримана благодійниками - фізичними особами, які внесені до Реєстру волонтерів, а також яка виплачена (надана) міжнародними благодійними організаціями (їх філіями, представництвами) протягом дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану не включається до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу окремих категорій фізичних осіб, відповідно, вартість такої допомоги не підлягає оподаткуванню ПДФО. Тим самим законодавець встановив підтримку фізичних осіб в умовах воєнного стану, зокрема: учасників бойових дій та членів їх сімей, фізичних осіб, які мешкають (мешкали) на території населених пунктів, в яких проводяться (проводилися) бойові дії, та/або які вимушено покинули місце проживання у зв'язку з проведенням бойових дій у таких населених пунктах, або постраждали внаслідок збройної агресії. Одночасно від необхідності декларування доходів та сплати ПДФО від вартості зібраної благодійної допомоги, яке скерована на користь відповідних категорій фізичних осіб звільнені волонтери.
- Зазначені у цьому підпункті доходи не включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платників податку до 31 грудня включно року, наступного за роком, в якому завершено проведення антитерористичної операції та/або припинено або скасовано воєнний, надзвичайний стан в Україні, та/або завершено здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації.

ПДФО (ДОХОДИ)

- Закони № 2120-IX від 15.03.2022, № 2173-IX від 01.04.2022, № 2520-IX від 15.08.2022
- Шляхом внесення змін до пункту 170.7 статті 170 ПК України законодавець додатково передбачив, що не включається до оподаткованого доходу цільова або нецільова благодійна допомога, що надається платнику податку, який постраждав внаслідок: в) збройної агресії Російської Федерації у період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану (підпункт 170.7.2).
- Водночас встановлено особливості, згідно яких не включається до оподаткованого доходу благодійна допомога, що надається згідно з підпунктом 165.1.54 пункту 165.1 статті 165 цього Кодексу: У БУДЬ-ЯКІЙ СУМІ (вартості), що надається: платникам податку, визначеним абзацом другим підпункту "а" (УБД), підпунктом "б" (волонтери) та абзацом другим-четвертим підпункту "в" (УБД, працівники ЦЗ та особи, що мешкають або покинули домівки у зоні бойових дій) підпункту 165.1.54 пункту 165.1 статті 165 цього Кодексу – для закупівлі спецзасобів або як допомога на лікування, медичне обслуговування та реабілітацію (підпункт 170.7.8). Проте на відновлення втраченого майна, на житлові, соціальні і побутові потреби та на інші потреби згідно з переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України, сума, що перевищує 500 розмірів мінімальної ЗП оподатковується за загальним правилом.
- Особливості визначені у пунктах 24-28 підрозділу 1 розділу ХХ «Перехідних положень» ПК України (щодо податкових періодів – з 01.01.2022; визначення КМУ територій та статусу осіб (визначаються надавачами допомоги), особи, що за кордоном та отримують допомогу та ін.).

ПДФО (ВИТРАТИ НА ДОПОМОГУ)

- Установлено, що за результатами 2022 року при реалізації права на податкову знижку відповідно до положень статті 166 цього Кодексу до податкової знижки платника податку у звітному податковому році включаються суми коштів або вартість майна, перерахованих (переданих) платником податку у вигляді пожертвувань або благодійних внесків неприбутковим організаціям, які на дату перерахування (передачі) таких коштів та майна відповідали умовам, визначеним пунктом 133.4 статті 133 цього Кодексу, у розмірі, що не перевищує 16 відсотків суми його загального оподаткованого доходу такого звітного року. {Підрозділ 1 розділу XX доповнено пунктом 21 згідно із Законом № 2120-IX від 15.03.2022}
- Установлено, що за результатами податкових (звітних) періодів за 2022 рік у складі витрат від провадження певного виду незалежної професійної діяльності, а також у складі витрат фізичної особи - підприємця від провадження господарської діяльності, крім осіб, які обрали спрощену систему оподаткування, можуть враховуватися документально підтверджені витрати у вигляді вартості майна, в тому числі грошові кошти, що добровільно перераховані (надані, передані) Збройним Силам України, Національній гвардії України, Службі безпеки України, Службі зовнішньої розвідки України, Державній прикордонній службі України, Міністерству внутрішніх справ України, Управлінню державної охорони України, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, добровольчим формуванням територіальних громад, іншим утвореним відповідно до законів України військовим формуванням, їх з'єднанням, військовим частинам, підрозділам, установам або організаціям, що утримуються за рахунок коштів державного бюджету, для потреб забезпечення оборони держави, а також на користь центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, сил цивільного захисту та/або закладам охорони здоров'я державної, комунальної власності, та/або структурним підрозділам з питань охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, та/або грошові кошти, перераховані на спеціальні рахунки, відкриті Національним банком України для збору коштів. {Підрозділ 1 розділу XX доповнено пунктом 22 згідно із Законом № 2120-IX від 15.03.2022}

ВІЙСЬКОВИЙ ЗБІР

- Звільняються від оподаткування збором доходи, що згідно з розділом IV цього Кодексу та підрозділом 1 цього розділу не включаються до загального оподаткованого доходу фізичних осіб (не підлягають оподаткуванню, оподатковуються за нульовою ставкою), крім доходів, зазначених у пунктах 3 і 4 пункту 170.13-1 статті 170 цього Кодексу (Оподаткування доходів контрольованих іноземних компаній при ліквідації) та пункті 14 підрозділу 1 цього розділу (Тимчасово до складу загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку на доходи фізичних осіб за 2020-2021 податкові (звітні) періоди не включаються доходи у вигляді доходів у грошовій та/або іншій майновій формі, отримані внаслідок ліквідації (припинення) іноземної юридичної особи або іноземного утворення без статусу юридичної особи платником податків:...). {Абзац перший підпункту 1.7 пункту 16-1 підрозділу 10 розділу XX в редакції Закону № 2520-IX від 15.08.2022}
- У період дії правового режиму воєнного стану не підлягають оподаткуванню військовим збором доходи у вигляді грошового забезпечення працівників правоохоронних органів, військовослужбовців та працівників Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, осіб рядового, начальницького складу, військовослужбовців, працівників Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та інших осіб **на період їх безпосередньої участі в здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації**. {Підпункт 1.7 пункту 16-1 підрозділу 10 розділу XX доповнено новим абзацом згідно із Законом № 2308-IX від 19.06.2022}

ЄСВ

- Розділ VIII доповнено пунктами 9-19 – 9-23 згідно із Законом № 2120-IX від 15.03.2022
- 9-19: тимчасово, з 1 березня 2022 року до припинення або скасування воєнного стану в Україні та протягом дванадцяти місяців після припинення або скасування воєнного стану, особи, зазначені у пунктах 4, 5 та 5-1 частини першої статті 4 цього Закону, мають право **не нараховувати, не обчислювати та не сплачувати** єдиний внесок **за себе**. При цьому положення абзацу другого пункту 2 частини першої статті 7 цього Закону щодо таких періодів для таких осіб не застосовується (сплата мін. за відсутності доходу). При цьому такими особами розрахунок єдиного внеску у складі податкової декларації не заповнюється за період, в якому відповідно до абзацу першого цього пункту єдиний внесок не нараховувався, не обчислювався та не сплачувався.
- 9-20: роботодавці - платники єдиного податку, які обрали спрощену систему оподаткування - фізичні особи - підприємці, які належать до другої та третьої груп платників єдиного податку, а також юридичні особи, які належать до третьої групи платників єдиного податку, мають право за власним рішенням **не сплачувати єдиний внесок за найманих працівників, призваних під час мобілізації на військову службу** до Збройних Сил України
- 9-21, 9-22: на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану та протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану штрафні санкції, визначені частиною одинадцятю статті 25 цього Закону, не застосовуються; не нараховується пеня, а нарахована пеня за ці періоди підлягає списанню.
- 9-23: встановлено мораторій на проведення документальних перевірок правильності нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану та протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану.
- Документальні перевірки правильності нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску, розпочаті до 24 лютого 2022 року та не завершені, зупиняються по останній календарний день третього місяця з дня припинення (скасування) воєнного, надзвичайного стану

ПЕРЕВІРКИ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

- Законом № 2118-IX від 03.03.2022 був введений до підрозділу 10 розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу пункт 69.2: податкові перевірки не розпочинаються, а розпочаті перевірки зупиняються.
- В подальшому, Закон № 2120-IX від 15.03.2022 виключив з пункту 52-2 підрозділу 10 розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу (мораторій на проведення перевірки під час COVID-19) вид перевірки «фактична» і зупинив дію пункту 52-2 підрозділу 10 розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України на період дії воєнного, надзвичайного стану.
- Натомість, на підставі цього ж Закону фактичні перевірки стали винятком із правила, встановленого пунктом 69.2. Також законодавець передбачив можливість проведення камеральних перевірок за встановлені у цьому ж пункті періоди, а також документальні позапланові перевірки за визначених у цьому пункті умов (заява платника, припинення особи, відшкодування ПДВ та строки у ЗЕД). При цьому під час фактичної перевірки передбачено перевірку забезпечення суб'єктом господарювання можливості розрахуватися банківською картою (підпункти 80.2.2, 80.2.3 пункту 80.2 статті 80 ПК України – підстави для проведення фактичної перевірки, зокрема, за заявою покупця).
- Законодавець передбачив звільнення від відповідальності платників податків, які не мали можливості своєчасно виконати свій податковий обов'язок (з обов'язковим виконанням таких обов'язків протягом шести місяців після припинення або скасування воєнного стану в Україні – пункт 69.1 підрозділу 10 розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу) або які безпосередньо беруть участь у воєнних діях (за умови виконання таких обов'язків протягом одного місяця з дня закінчення дії наслідків, які унеможливили виконання таких обов'язків – пункт 69.3 підрозділу 10 розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу).
- Водночас законодавець передбачив, що положення ПК України щодо відшкодування шкоди, заподіяної протиправними рішеннями, діями чи бездіяльністю контролюючих органів, не застосовуються у разі, якщо шкода, заподіяна бездіяльністю контролюючих органів, їх посадових (службових) осіб, зумовлена дією правового режиму воєнного, надзвичайного стану {Статтю 114 доповнено пунктом 114.5 згідно із Законом № 2120-IX від 15.03.2022}. Більш того, скасував можливість нарахування і стягнення пені за несвоєчасне відшкодування ПДВ з бюджету в розмірі 120% облікової ставки НБУ, якщо заборгованість зумовлена виникненням форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) у зв'язку із введенням воєнного, надзвичайного стану {Пункт 200.23 статті 200 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 2120-IX від 15.03.2022}.
- На період дії до припинення або скасування воєнного стану на території України санкції за порушення вимог Закону про застосування РРО не застосовуються, крім санкцій за порушення порядку здійснення розрахункових операцій під час продажу підакцизних товарів (Закони № 2118-IX від 03.03.2022, № 2120-IX від 15.03.2022).

ВВЕЗЕННЯ АВТО

- ПК України (підрозділ 10 розділу XX «Перехідні положення»): 69.24. Тимчасово, з 1 квітня 2022 року на період дії воєнного стану на території України звільняються від оподаткування податком на додану вартість, акцизним податком операції з ввезення фізичними особами на митну територію України автомобілів легкових, кузовів до них, причепів та напівпричепів, мотоциклів, транспортних засобів, призначених для перевезення 10 осіб і більше, транспортних засобів для перевезення вантажів у митному режимі імпорту. {Пункт 69 підрозділу 10 розділу XX доповнено підпунктом 69.24 згідно із Законом № 2142-IX від 24.03.2022}
- МК України (розділ XXI «Прикінцеві та перехідні положення»): 9-11. Установити, що тимчасово, на період з дня набрання чинності Законом України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану", але не раніше 1 квітня 2022 року, до припинення чи скасування воєнного стану на території України, пропуск та митне оформлення товарів, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України для вільного обігу, здійснюється з урахуванням таких особливостей: 1) звільняються від оподаткування ввізним митом: автомобілі легкові, кузова до них, причепа та напівпричепа, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів, які ввозяться громадянами на митну територію України для вільного обігу {Розділ XXI доповнено пунктом 9-11 згідно із Законом № 2142-IX від 24.03.2022}.
- Зазначені пільги скасовані Законом № 2325-IX від 21.06.2022 (з 01.07.2022)
- При цьому, до Закону України «Про деякі питання ввезення на митну територію України та проведення першої державної реєстрації транспортних засобів» внесено зміни (доповнено статтею 3-3), відповідно до яких до 31 грудня 2022 року включно митне оформлення з метою вільного обігу та першу державну реєстрацію в Україні транспортних засобів за встановленими законодавцем кодами товарних позицій здійснюють за умови їх відповідності екологічним нормам не нижче рівня "ЄВРО-3", а також за умови, що такі транспортні засоби ввозяться на митну територію України юридичними особами для власного використання та не можуть бути відчужені такими особами протягом 1095 днів з дня їх першої державної реєстрації в Україні. Дія цієї статті не поширюється на транспортні засоби, які походять або ввозяться з Російської Федерації, Республіки Білорусь та тимчасово окупованих територій України. {Закон доповнено статтею 3-3 згідно із Законом № 2260-IX від 12.05.2022; в редакції Закону № 2325-IX від 21.06.2022}

ПОДАТОК НА НЕРУХОМІСТЬ

- Залишається чинним підпункт 38.6 пункту 38 підрозділу 10 розділу XX ПК України щодо звільнення від оподаткування на період АТО (ООС).
- Законом № 2142-ІХ від 24.03.2022 пункт 69 підрозділу 10 розділу XX ПК України доповнено підпунктом 69.22 згідно з яким для фізичних осіб за 2021 та 2022 податкові (звітні) роки, а для юридичних осіб за період з 1 березня 2022 року по 31 грудня 2022 року не нараховується та не сплачується податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за об'єкти житлової нерухомості, у тому числі їх частки, яке розташоване на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, а також об'єктів житлової нерухомості, що стала непридатною для проживання у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України.
- Крім того, тимчасово, на період з 1 березня 2022 року по 31 грудня року, в якому припинено або скасовано воєнний стан, не нараховується та не сплачується податок на майно за об'єкти нежитлової нерухомості, у тому числі їх частки, яке розташоване на таких територіях.
- Платники податку - юридичні особи протягом шести календарних місяців після місяця, в якому припинено чи скасовано воєнний стан, мають право подати уточнюючу податкову декларацію, в якій відображаються зміни розміру податкового зобов'язання з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, за відповідний податковий період.
- **Для платників податку - фізичних осіб контролюючий орган самостійно обчислює податкове зобов'язання за період з 1 січня по 1 березня 2022 року.**
- Перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії та територій тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, визначається Кабінетом Міністрів України. Порядок визнання об'єктів житлової нерухомості такими, що непридатні для проживання у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, визначається Кабінетом Міністрів України.

ЗЕМЛЯ

- Залишається чинним підпункт 38.7 пункту 38 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПК України щодо звільнення від оподаткування на період АТО (ООС).
- Законом № 2120-IX від 15.03.2022 Пункт 69 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПК України доповнено підпунктами 69.14 і 69.15, згідно із якими тимчасово, на період з 1 березня 2022 року по 31 грудня року, наступного за роком, у якому припинено або скасовано воєнний, надзвичайний стан, не нараховується та не сплачується плата за землю (земельний податок та орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності) за земельні ділянки (земельні частки (паї), що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, та перебувають у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди, фізичних або юридичних осіб, а також за земельні ділянки (земельні частки (паї), визначені обласними військовими адміністраціями як засмічені вибухонебезпечними предметами та/або на яких наявні фортифікаційні споруди.
- Тимчасово, за 2022 та 2023 податкові (звітні) роки, не нараховується та не сплачується загальне мінімальне податкове зобов'язання за земельні ділянки, що розташовані на таких територіях.
- Перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії та територій тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, визначається Кабінетом Міністрів України.

СТРОКИ

- ❖ На підставі Закону від 03.03.2022 № 2118-IX (з 07.03.2022) для платників податків та контролюючих органів законодавець зупинив перебіг строків, визначених податковим законодавством та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи (підпункт 69.9 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПК України, пункт 102.9 статті 102 ПК України). Однак, в подальшому, внесено зміни до зазначених пунктів, зокрема, Законами № 2142-IX від 24.03.2022, № 2260-IX від 12.05.2022.
- ❖ Станом на сьогодні відповідно до пункту 102.9 статті 102 ПК України зупинений перебіг строків, крім випадків, передбачених цим Кодексом. Підпунктом 69.9 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПК України встановлені винятки, на які зупинення перебігу строку не поширюється: строків реєстрації податкових накладних, подання звітності, сплати податків, строків проведення камеральних, фактичних, документальних позапланових перевірок, **які можуть бути проведені**, складення актів, подання і розгляду заперечень, визначення грошових зобов'язань, направлення ППР, його оскарження, нарахування пені **за результатами таких перевірок**.
- ❖ Підпунктами 69.17 та 69.19 пункту 69 підрозділу 10 ПК України тимчасово зупинено перебіг строків для надсилання повідомлення про відкриття або закриття рахунка платника податків, а також для взяття на облік у контролюючих органах юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів як платників податків та зборів за основним місцем обліку або фізичних осіб - підприємців за податковою адресою та передачі даних про взяття на облік таких платників податків у контролюючих органах

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ

- На підставі Закону від 13.03.2022 № 2120-IX (з 17.03.2022) підрозділ 8 розділу XX «Перехідні положення» ПК України доповнено пунктом 9, яким визначені особливості сплати єдиного податку, а так само умови перебування на такій системі до припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану на території України. В подальшому до цього пункту вносилися зміни Законами № 2142-IX від 24.03.2022, № 2173-IX від 01.04.2022, № 2325-IX від 21.06.2022. Із основного можна виділити таке регулювання:
- Фізичні особи–підприємці – платники єдиного податку 1-ї та 2-ї груп мають право не сплачувати єдиний податок. За період, у якому єдиний податок не сплачено, такі платники декларацію платника єдиного податку не подають.
- Платниками єдиного податку 3-ої групи можуть бути фізичні особи–підприємці та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми. Законодавець скасував і обмеження щодо лімітів в отриманні граничного доходу платником 3-ї групи єдиного податку, які були встановлені на початку (10 млрд грн). Законодавець встановив відсутність обмежень щодо кількості осіб, які перебувають з такими платниками у трудових відносинах. Установлено можливість сплачувати єдиний податок за ставкою 2 % від доходу та звільнення від сплати ПДВ (їх реєстрація платниками ПДВ призупиняється). Податковим (звітним) періодом є календарний місяць.
- Наразі є багато виключень щодо суб'єктів, які не можуть перебувати на 3-ій групі з огляду на їх вид діяльності, зокрема, які здійснюють діяльність: з організації, проведення азартних ігор, лотерей (крім розповсюдження лотерей), парі (букмекерське парі, парі тоталізатора); обміну іноземної валюти та ін.; або є страховими брокерами, фінансовими установами, нерезидентами.

КЛЮЧОВІ ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ВЕРХОВНОГО СУДУ 2022 року

- постанова Судової палати від 19.04.2022 у справі № 816/687/16 (принцип стабільності у податкових правовідносинах)
- постанова Судової палати від 20.06.2022 у справі №826/15940/18 (транспортний податок)
- постанова Судової палати від 27.09.2022 у справі №380/7694/20 (момент початку нарахування пені – ст. 129 ПК в редакції з 01.01.2017)
- постанова Судової палати від 27.01.2022 у справі №160/11673/20 (строк звернення до суду з позовом про скасування ППР у випадку, якщо процедура адміністративного оскарження не використовувалась)
- постанова Об'єднаної палати від 29.08.2022 у справі №826/16473/15 (розподіл судових витрат позивача-СВП у разі відмови від позову)
- постанова Великої Палати Верховного Суду від 07.07.2022 у справі №160/3364/19 (нереальність і вироки)
- постанова колегії суддів від 31.05.2022 у справі № 540/4291/20 (ліцензія на зберігання пального і предмет доказування у таких справах)
- постанова колегії суддів від 25.08.2022 у справі № 140/403/19 (допустимість інформації про доходи від фінансової установи НоваПей)
- список справ, переданих на розгляд Великої Палати Верховного Суду

постанова Судової палати від 19.04.2022 у справі № 816/687/16 (принцип стабільності у податкових правовідносинах)

- В конкретних ситуаціях правозастосування правові принципи, в тому числі принципи податкового законодавства мають розглядатися у їх сукупності. Розглядаючи дотримання чи порушення одного з правових принципів, не можна не враховувати при цьому дотримання чи порушення інших. Так, принцип стабільності неможливо розглядати відокремлено, зокрема від принципу фіскальної достатності («встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями» підпункт 4.1.5) чи загальності оподаткування («кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені Податковим кодексом України, законами з питань митної справи податки та збори, платником яких вона є згідно з положеннями цього Кодексу» підпункт 4.1.1), невідворотності настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства (підпункт 4.1.3). Іншими словами, принципи, як основні засади правового регулювання діють (функціонують) системно, мають аналізуватися в правозастосуванні як сукупність вимог, дотримання яких вимагається як платником податку, контролюючим органом, так і законодавцем. Якщо виникає конфлікт між принципами, то він «вирішується в кожній конкретній ситуації шляхом оптимального вибору на підставі оцінки ваги кожного з принципів, інтенсивності їхньої дії».
- Норми підпункту 4.1.9 пункту 4.1 статті 4 ПК, як регуляторні, адресовані всім, в тому числі, органу законодавчої влади. Разом з тим, підстав для твердження, що в разі коли закони про зміну податків (зборів), будь-яких елементів податків (зборів) прийняті без врахування темпоральних меж, встановлених цими нормами, не підлягають застосуванню, немає. Будь-які норми будь-якого попереднього закону не можуть обмежувати законодавчих повноважень Верховної Ради України на зміну нормативного регулювання, за винятком випадків, коли такі обмеження випливають із норм Конституції України або міжнародних договорів України, ратифікованих Верховною Радою України.
- Норму-принцип стабільності податкового законодавства не можна вважати нормою, що змінює порядок набрання чинності або вступу в дію всіх нових податкових правил.

постанова Судової палати від 19.04.2022 у справі № 816/687/16 (принцип стабільності у податкових правовідносинах – продовження)

- Принцип стабільності податкового законодавства перебуває у складі такого структурного елементу принципу верховенства права, як правова визначеність. Стабільність податкового законодавства передбачає законні очікування платника податку щодо незмінності правового режиму оподаткування. Разом з тим, такі очікування від законодавця мають урівноважуватись із правом держави приймати закони відповідно до суспільних (публічних) інтересів, тобто необхідно враховувати соціальні, політичні, економічні, безпекові чинники, які існують на момент прийняття законодавчого акта. Питання щодо застосування норм законів про зміну будь-яких елементів податків (зборів), які прийняті без врахування темпоральних меж, встановлених підпунктом 4.1.9 пункту 4.1 статті 4 ПК, не повинно вирішуватися шляхом прямого співставлення цих норм, оскільки, як вже зазначено, принцип стабільності діє і застосовується в нерозривному зв'язку з іншими правовими принципами. Міра стабільності залежить від багатьох чинників. **Оцінка змін у правовому режимі оподаткування на її відповідність правовій визначеності має відбуватись на підставі порівнювання та оцінювання обставин, внаслідок яких діяв законодавець, приймаючи рішення про зміну ставок податку (збору), а також з врахуванням того, чи є цей захід постійним або тимчасовим.**
- Норми підпункту 4.1.9 пункту 4.1 статті 4 ПК не відміняють дію норми, якою встановлено (змінено) податок (збір) та/або будь-який елемент податку (збору) і яка запроваджена законом, що прийнятий пізніше, ніж за шість місяців до початку бюджетного періоду, в якому запроваджується податок (збір) та/або зміни будь-якого елементу податку (збору). Колізії між такою нормою та принципом стабільності немає, оскільки принцип стабільності застосовується в системному зв'язку з іншими принципами податкового законодавства. Така норма не застосовується лише тоді, якщо вона суперечить принципу верховенства права в контексті права платника податку на мирне володіння майном.
- Положення Статті 1 Першого протоколу до Конвенції жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які на її думку, є необхідними для здійснення контролю за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів.

постанова Судової палати від 19.04.2022 у справі № 816/687/16 (принцип стабільності у податкових правовідносинах – продовження)

- Порівняння наслідків підвищення ставок рентної плати за користування надрами для відповідних суб`єктів господарювання, зокрема для позивача (додаткове податкове навантаження як чинник, що призводить до зменшення активів) з фіскальним та соціальним ефектом, на досягнення якого це було направлено, зокрема, в частині реального забезпечення виконання функцій держави (збалансування бюджету і забезпечення видатків на оборону, соціальний захист населення в складних економічних умовах фактичної військової агресії) свідчить на користь висновку, що підвищення ставок рентної плати не порушило норми Конституції України, було пропорційним у відповідній ситуації щодо втручання держави у право власності платників податків, для яких був встановлений обов`язок сплатити до бюджету додаткові кошти, а також забезпечило баланс між публічними та приватними інтересам. Про вимушеність такого заходу з боку держави свідчить і така обставина, як зменшення ставки рентної плати з 1 січня 2016 року до рівня, який був до 3 серпня 2014 року.
- Принцип стабільності при прийнятті Закону № 71-VIII був застосований в балансі з принципами загальності оподаткування, фіскальної достатності та соціальної справедливості.

постанова Судової палати від 20.06.2022 у справі №826/15940/18 (транспортний податок)

- Об'єм двигуна у сукупності елементів, які впливають на вартість автомобіля як об'єкта оподаткування, застосовується у Методиці як економічна характеристика автомобіля, а не суто технічний його показник. Тому очевидним є, що при віднесенні певної моделі до визначених Мінекономрозвитку об'єктів для оподаткування транспортним податком виправданим є застосування загальноприйнятого позначення об'єму двигуна у літрах, а не його детальних технічних характеристик у кубічних сантиметрах, оскільки цього достатньо для ідентифікації автомобіля. Такий підхід є цілком достатнім та зрозумілим для застосування податковими органами, він повністю відображає економічні характеристики автомобіля і відхилення на декілька тисячних від застосованого Мінекономрозвитку показника в літрах об'єму двигуна не вказує на те, що відповідний автомобіль не є об'єктом оподаткування, оскільки це не впливає на його середньоринкову вартість.
- До Переліку легкових автомобілів, які є об'єктом оподаткування у 2018 році, включено автомобіль марки BMW, моделі X5 з робочим об'ємом дизельного двигуна 3,0 літра, до 2 років (у стовпчику 3 зазначено: "рік випуску (включно)". Беручи до уваги рік випуску автомобіля - 2016 (дата реєстрації автомобіля 01.06.2016), можна стверджувати, що автомобіль, належний Позивачу, є об'єктом оподаткування лише у 2016 та 2017 р.р. Отже, нарахування Позивачу податкового зобов'язання з транспортного податку за 2018 рік є неправомірним, а податкове повідомлення-рішення підлягає скасуванню.
- Недотримання контролюючим органом встановленого підпунктом 267.6.2 пункту 267.6 статті 267 ПК України строку надіслання податкового повідомлення-рішення не є підставою для припинення податкового обов'язку платника податку з транспортного податку. Невиконання контролюючим органом такого обов'язку звільняє платника податків лише від відповідальності за несвоечасність сплати податкового зобов'язання (аналогічно до приписів підпункту 266.10.2 статті 266, підпункту 287.9 статті 287 ПК України), проте, не звільняє від обов'язку сплати такого податку за наявності відповідних правових підстав.

постанова Судової палати від 27.09.2022 у справі №380/7694/20 (момент початку нарахування пені – ст. 129 ПК в редакції з 01.01.2017)

- Грошові зобов'язання підлягають сплаті протягом десяти днів саме з дня їх узгодження, а не отримання нового податкового повідомлення-рішення, яким за результатами судового оскарження фактично фіксується сума узгодженого грошового зобов'язання, правомірність нарахування якого підтверджена судом. Норми ПК України хоча і передбачають направлення нового податкового повідомлення-рішення у випадку зменшення в судовому порядку суми грошового зобов'язання, однак, воно має інше юридичне значення та наслідки. Зокрема, на таке рішення не розповсюджується процедура узгодження грошового зобов'язання та/або виникнення права на його повторне оскарження. До прикладу, останній з наведених випадків був предметом розгляду Верховним Судом у справах № 826/15527/17 (постанова від 07 грудня 2020 року), № 804/3114/16 (постанова від 12 серпня 2021 року).
- Початок нарахування пені, встановлений у підпункті 129.1.1 пункту 129.1 статті 129 ПК України у редакції, чинній з 01 січня 2017 року, пов'язаний зі спливом граничного строку сплати платником податків податкового зобов'язання, яке мало бути виконане, якби платник податків не порушив норми податкового законодавства і не занижив його у відповідний період. Тобто нарахування пені розпочинається з першого робочого дня, наступного за останнім днем граничного строку сплати платником податків цього зобов'язання за відповідний податковий (звітний) період, щодо якого виявлено заниження, та за весь період заниження (у тому числі за період адміністративного та/або судового оскарження).
- Пеня на підставі пункту 129.1 статті 129 ПК України нараховується в обов'язковому порядку в силу вимог ПК України і за встановленою ним формулою, і не обумовлюється прийняттям контролюючим органом жодних додаткових рішень. Однак, момент виникнення обов'язку платника податків з її сплати нерозривно пов'язаний з моментом виникнення обов'язку зі сплати визначеного контролюючим органом грошового зобов'язання (зокрема його узгодження), розмір якого і є базою для розрахунку пені. Тому для врегулювання підстав для скасування автоматично нарахованої пені за період заниження у разі повного або часткового скасування податкового повідомлення-рішення і була законодавцем введена норма пункту 129.2 статті 129 ПК України.
- З урахуванням вимог пункту 129.2 статті 129 ПК України у разі залишення без змін частини нарахованого контролюючим органом грошового зобов'язання (його частини) у порядку судового оскарження, пеня, нарахована за несплату такого, відображається в ІКП платника податку та підлягає сплаті за весь період заниження такого зобов'язання, в тому числі і за період адміністративного та/або судового оскарження.

постанова Судової палати від 27.01.2022 у справі №160/11673/20

(строк звернення до суду з позовом про скасування ППР у випадку, якщо процедура адміністративного оскарження не використовувалась)

- Процесуальний строк звернення до суду з позовом про скасування податкового повідомлення-рішення (рішення про застосування штрафних санкцій), якщо платник не використовував процедуру досудового вирішення спору (адміністративного оскарження) визначається частиною другою статті 122 Кодексу адміністративного судочинства України – становить шість місяців і обчислюється з дня, коли особа дізналася або мала дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів.
- Такий висновок не суперечить пункту 56.18 статті 56 Податкового кодексу України, який закріплює право на звернення до суду з позовом у будь-який момент після отримання такого рішення. Під час реалізації цього права має враховуватися строк давності.
- Зміна судової практики, що відбулася після ухвалення судами остаточного рішення, не повинна порушувати принцип правової визначеності та стабільності правового регулювання, чинного на час розгляду справи судами попередніх інстанцій. Задля додержання принципу правової визначеності та забезпечення права на справедливий суд, які є елементами принципу верховенства права, зміна сталої судової практики, яка відбулася на користь тлумачення норм права щодо застосування коротших строків звернення до суду, може розглядатися судами як поважна причина під час вирішення питання про поновлення строків звернення до суду в податкових правовідносинах, які виникли та набули характеру спірних до зміни такої судової практики.

постанова Об'єднаної палати від 29.08.2022 у справі №826/16473/15 (розподіл судових витрат позивача-СВП у разі відмови від позову)

- Аналіз змісту частин першої-третьої статті 139 КАС України дозволяє зробити висновок про те, що витрати суб'єкта владних повноважень на сплату судового збору за будь-яких результатів розгляду справи (задоволення або відмова в задоволенні позову, як повністю, так і частково) не підлягають розподілу за результатом розгляду справи. На користь саме такого тлумачення свідчить зміст частини третьої статті 139 КАС України, відповідно до якої суд не включає до складу судових витрат, які підлягають розподілу між сторонами, витрати суб'єкта владних повноважень на сплату судового збору. Суд вважає, що такий підхід законодавця до правового регулювання розподілу витрат на сплату судового збору нерозривно пов'язаним із завданням адміністративного судочинства, котре полягає у вирішенні судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.
- Стаття 140 КАС України встановлює особливості розподілу судових витрат у разі відмови позивача від позову. Отже, ці особливості стосуються певної (однієї із багатьох, що згадані в статті 139 КАС України) ситуації - реалізації позивачем свого процесуального права на відмову від позову та прийняття судом відповідного рішення. Та обставина, що в цій статті не зазначено правового статусу позивача (суб'єкт владних повноважень чи особа), на думку суду, не змінює підходу, запровадженого в загальній нормі (стаття 139 КАС України) про те, що витрати суб'єкта владних повноважень на сплату судового збору не підлягають розподілу за результатом розгляду справи, окрім судових витрат суб'єкта владних повноважень, пов'язаних із залученням свідків та проведенням експертиз.
- З урахуванням наведеного об'єднана палата Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду вважає за необхідне відступити від висновку, викладеного, зокрема, у постанові Верховного Суду від 07.09.2021 у справі № 380/3138/20 щодо можливості покладення на відповідача обов'язку відшкодування понесених позивачем - суб'єктом владних повноважень судових витрат як міри відповідальності за поведінку, яка змусила позивача вирішувати спір у судовому порядку, та дійшла висновку про те, що передбачене статтею 140 КАС України правило щодо присудження витрат спрацьовує, якщо позивачем є фізична особа або юридична особа, яка не є суб'єктом владних повноважень; **якщо позивачем виступає суб'єкт владних повноважень, незалежно від результату розгляду справи не підлягають відшкодуванню понесені ним судові витрати, окрім судових витрат суб'єкта владних повноважень, пов'язаних із залученням свідків та проведенням експертиз.**

постанова Великої Палати Верховного Суду від 07.07.2022 у справі №160/3364/19 (нереальність і вирок)

- Будь-який документ, виданий від імені суб'єкта господарювання (платника податків), що не був позбавлений відповідного статусу на час складення цього документа, має силу первинного документа та згідно зі статтею 44 ПК України та статтею 9 Закону № 996-XIV підтверджує дані податкового обліку суб'єкта господарювання та/або його контрагентів у тому разі, якщо цей документ містить, зокрема: достовірні дані про фактично здійснену господарську операцію та відображає її економічну суть; особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції. Водночас інший платник податків під час використання такого документа у своєму податковому обліку повинен діяти розумно, добросовісно та з належною обачністю, а також не мати достатніх підстав для сумніву в достовірності даних, внесених до відповідного документа своїм контрагентом, у тому числі стосовно даних щодо можливих дефектів правового статусу такого контрагента, а також щодо підпису та інших засобів ідентифікації представників контрагента, які брали участь у господарській операції (пункт 84).
- До постановлення вироку в межах кримінального провадження протокол допиту під час досудового розслідування не може вважатися належним доказом в адміністративному судочинстві. Частиною четвертою статті 95 КПК України передбачено, що суд може обґрунтувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання або отриманих у порядку, передбаченому статтею 255 цього Кодексу; суд не вправі обґрунтовувати судові рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору, або посилатися на них (пункти 88-89).

постанова Великої Палати Верховного Суду від 07.07.2022 у справі №160/3364/19 (нереальність і вироки – продовження)

- Вирок щодо посадової особи контрагента за статтею 205 КК України, а також ухвала про звільнення особи від кримінальної відповідальності за цією статтею КК України у зв'язку із закінченням строків давності не можуть створювати преюдицію для адміністративного суду, якщо тільки суд кримінальної юрисдикції не встановив конкретні обставини щодо дій чи бездіяльності позивача. Такі вирок чи ухвала суду за результатами розгляду кримінального провадження мають оцінюватися адміністративним судом разом з наданими первинними документами та обставинами щодо наявності первинних документів, правильності їх оформлення, можливості виконання (здійснення) спірних господарських операцій, їх зв'язку з господарською діяльністю позивача та можливого використання придбаного товару (робіт, послуг) у подальшій діяльності (пункт 91).
- Відповідальність, зокрема, за недостовірність відображених у первинних документах даних покладена саме на ту особу, яка склала та підписала ці документи. Відтак кожен з учасників господарської операції відповідає лише за ті відомості, які до первинного документа вносив він сам (пункт 99). Немає жодних підстав перекладати на платника податків відповідальність за внесення до первинних документів недостовірних даних іншою особою. Інакше це буде суперечити принципу індивідуальної відповідальності та визначеним у статті 16 ПК України обов'язкам платника податків, до яких не віднесено те, що останній повинен дбати про правомірність податкового обліку контрагента (пункт 101). При цьому важливо враховувати фактичну можливість платника податків усвідомлювати той факт, що від імені задекларованого в первинних документах суб'єкта господарювання діють неуповноважені особи. Мають бути наявні докази того, що законними заходами добросовісний платник податків міг перевірити правдивість відповідних первинних документів, а також мав достатні підстави, діючи з належною обачністю, для обґрунтованих сумнівів у достовірності складених іншими особами первинних документів. Інакше тлумачення норм податкового законодавства фактично перекладає обов'язок здійснення податкового контролю на самих платників податків (пункт 102).

постанова Великої Палати Верховного Суду від 07.07.2022 у справі №160/3364/19 (нереальність і вироки – продовження)

- Платник податків не може бути обмежений у використанні первинного документа для цілей податкового обліку в тому разі, якщо безпосередньо він не вносив до такого документа неправдиві (недостовірні) відомості. Всі негативні наслідки, пов'язані з недостовірністю даних, зазначених у первинному документі, мають покладатися виключно на ту особу, яка їх внесла. Отже, якщо іншою особою були внесені до документа відомості щодо учасника господарської операції, який має дефекти правового статусу, то добросовісний платник податків, який скористався відповідним документом для підтвердження даних свого податкового обліку, не може зазнавати жодних негативних наслідків у тому разі, якщо інші обставини, зазначені в первинному документі, зокрема рух відповідних активів, мали місце. При цьому має враховуватися реальна можливість платника податків пересвідчитися у тому, чи були достовірними відомості, що внесені до первинного документа його контрагентом (пункт 105).
- Сам собою факт використання первинних документів з недостовірними даними для підтвердження обставин здійснення господарської операції не повинен автоматично вказувати на безпідставність даних податкового обліку. Натомість контролюючий орган має довести, що платник податків, приймаючи від контрагентів та використовуючи певні документи для цілей податкового обліку, діяв нерозумно, недобросовісно або без належної обачності. А це також пов'язано з фактичною можливістю й економічною доцільністю перевірки самим платником податків достовірності відомостей, які були включені до первинних документів. Мають бути наявні докази того, що розумними заходами добросовісний платник податків міг перевірити правдивість відповідних документів, а також мав достатні підстави, діючи з належною обачністю, для обґрунтованих сумнівів у їх змісті (пункт 109).
- Зазначені вище обставини з огляду на положення статті 90 КАС України підлягають встановленню адміністративними судами під час розгляду відповідних спорів по суті на підставі всіх належних і допустимих доказів, причому жоден з доказів не має наперед установленної сили, у тому числі будь-які дані, отримані в межах кримінальних проваджень. Ці дані підлягають ретельній перевірці безпосередньо судом, що розглядає справу, в силу офіційності з'ясування обставин справи, а також якщо платник податків обґрунтовано заперечує достовірність відповідних даних (пункт 110).

постанова Великої Палати Верховного Суду від 07.07.2022 у справі №160/3364/19 (нереальність і вироки – продовження)

- Відсутність у контрагентів позивача трудових та матеріальних ресурсів для здійснення господарської діяльності, не виключають можливість виконання господарської операції, не спростовують обставин поставки товару, адже така діяльність може здійснюватися не лише за рахунок власних ресурсів, але й за рахунок ресурсів, що належать іншим особам (найманих ресурсів). Разом із цим відповідач не обґрунтував, який обсяг трудових та матеріальних ресурсів необхідно мати підприємству для здійснення такої господарської діяльності та чим це підтверджується (пункт 112).
- **ВІДСТУП ВІД висновку Верховного Суду України, викладеного у постанові від 01.12.2015 у справі № 826/15034/14 (№ 21-3788a15):**
- Формулювання Верховного Суду України – «статус фіктивного, нелегального підприємства несумісний з легальною підприємницькою діяльністю» – не ґрунтується на чинних нормах матеріального права, оскільки статус у юридичному розумінні – це перелік прав та обов'язків певного суб'єкта. Водночас жоден нормативно-правовий акт в Україні не містив визначення статусу фіктивного підприємства (пункт 124).
- Суб'єкт господарювання з ознаками фіктивності є правосуб'єктним, незважаючи на дефекти при його створенні чи мету діяльності, а це суперечить висновкам Верховного Суду України про те, що «господарські операції таких підприємств не можуть бути легалізовані навіть за формального підтвердження документами бухгалтерського обліку» (пункт 128).
- Велика Палата Верховного Суду визнає необґрунтованим висновок Верховного Суду України про те, що статус фіктивного, нелегального підприємства несумісний з легальною підприємницькою діяльністю, у зв'язку із чим господарські операції таких підприємств не можуть бути легалізовані навіть за формального підтвердження документами бухгалтерського обліку (пункт 131).

постанова колегії суддів від 31.05.2022 у справі № 540/4291/20 (ліцензія на зберігання пального)

- Закон №481/95-ВР не визначає, що саме розуміється під власним споживанням пального, а так само, під поняттям “споруди”, “обладнання”, “ємності”. При цьому, якщо загальні визначення понять “споруда” та “обладнання” є більш чітко окресленими, то поняття “ємність” таким не є і за загальним правилом охоплює абсолютно усі споруди, обладнання, резервуари чи інші пристрої, які мають щонайменшу місткість, до яких можна віднести і паливні баки автомобілів, обладнання, пристроїв. Тому застосування такого поняття в абсолютному значенні у Законі №481/95-ВР робить його вимоги непередбачуваними для суспільства, позаяк, кожен суб’єкт господарювання, який придбав пальне і використовує його, зобов’язаний отримати ліцензію на зберігання пального, що, однак, суперечить правовому змісту запровадження державою вимог щодо ліцензування діяльності зі зберігання пального, метою чого було, зокрема, підвищення контролю за обігом пального не тільки у розрізі суб’єктів господарювання, які займаються такою діяльністю, але й місць, на яких провадиться діяльність зі зберігання пального.
- Системний аналіз наведених норм ПК України та Закону №481/95-ВР у їх взаємозв’язку дають підстави для формулювання такого правового висновку. Зберігання пального нерозривно пов’язане із наявністю у суб’єкта господарювання споруд та/або обладнання, та/або ємностей, що використовуються для зберігання пального на праві власності або користування (місця зберігання пального). Наявність у суб’єкта господарювання обов’язку з отримання ліцензії на право здійснення діяльності зі зберігання пального, яка опосередковується придбанням та використанням суб’єктом господарювання пального для задоволення своїх власних виробничих потреб при провадженні його господарської діяльності (не пов’язаної з метою отримання доходу від зберігання пального як виду економічної діяльності) залежить саме від наявності у суб’єкта господарювання місця зберігання пального, яке за своїми ознаками (характеристиками) відповідає визначенню “акцизного складу” та/або “акцизного складу пересувного”, незалежно від того чи зареєстрований такий суб’єкт платником акцизного податку, розпорядником акцизного складу та/або наявністю підстав для реєстрації такого місця як акцизного складу. Відповідно, у випадку, якщо наявне у суб’єкта господарювання місце зберігання пального відповідає ознакам, які ПК України встановлює як виключення з визначення “акцизного складу” та/або “акцизного складу пересувного”, такий суб’єкт не має обов’язку отримувати ліцензію на право зберігання пального у такому місці.

постанова колегії суддів від 31.05.2022 у справі № 540/4291/20 (ліцензія на зберігання пального – продовження)

- Для оцінки наявності в діях суб'єкта господарювання складу правопорушення у вигляді здійснення діяльності зі зберігання пального без отримання відповідної ліцензії, з'ясуванню підлягають місце та спосіб його зберігання, мета придбання, технічні характеристики використаних для цього споруд (обладнання, ємностей), обсяги споживання, закупівлі та обставини використання пального. Ці обставини складають об'єктивну та суб'єктивну сторони правопорушення. Сам по собі факт наявності "на балансі" у суб'єкта господарювання невикористаного пального не є достатньою обставиною для його кваліфікації як зберігання пального без отримання відповідної ліцензії.
- Перевірка дотримання вимог Закону №481/95-ВР здійснюється податковими органами шляхом проведення фактичних перевірок, за результатами якої у випадку встановлення порушення норм цього Закону, складається акт перевірки, який згідно з усталеною позицією Верховного Суду є носієм доказової інформації про виявлені контролюючим органом порушення вимог законодавства суб'єктами господарювання, документом, на підставі якого приймається відповідне рішення контролюючого органу.
- Діяльність суб'єкта господарювання зі зберігання пального у місці, яке не підпадає під винятки, передбачені статтею 15 Закону №481/95-ВР та ПК України, без наявності відповідної ліцензії утворює склад правопорушення, за яке передбачена відповідальність у вигляді штрафних санкцій в сумі 500000 грн. Такі штрафні санкції застосовуються податковим органом у випадку виявлення під час проведення фактичної перевірки складу податкового правопорушення, передбаченого Законом №481/95-ВР, що має бути зафіксовано у відповідному акті перевірки.
- Під час розгляду справ, пов'язаних із притягненням суб'єктів господарювання до відповідальності за таке правопорушення, предметом доказування є саме підтвердження або спростування виявлених та зафіксованих в акті перевірки порушень вимог Закону №481/95-ВР, в якому має бути чітко зазначено, в чому полягає порушення суб'єктом господарювання вимог законодавства, яких саме норм та на підставі яких обставин ґрунтується цей висновок.

постанова колегії суддів від 25.08.2022 у справі № 140/403/19 (допустимість інформації про доходи від фінансової установи НоваПей)

- За загальним правилом кожна особа, яка отримує дохід, зобов'язана сплачувати податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та подавати у зв'язку з цим до податкового органу податкову звітність. При цьому Податковий кодекс України відносить до доходів фізичної особи будь-які доходи, отримані платником податків у відповідному періоді, окрім тих, що не підлягають оподаткуванню, чи підлягають зменшенню на суму податкової знижки або ж із застосуванням меншої ставки податку.
- На виконання покладених на них функцій податкові органи вправі звертатись, в тому числі, до небанківських фінансових установ із запитом щодо отримання інформації про рух коштів на рахунках платника податків. Надана такою установою інформація відноситься до податкової та є підставою для врахування при формуванні висновків про дотримання чи порушення платником податків норм податкового законодавства.
- Положення статей 72, 73, 83 ПК України у взаємозв'язку з нормами статей 72-74 КАС України не дають підстав вважати, що отримана податковим органом у порядку, встановленому ПК України, інформація від небанківської фінансової установи про рух коштів платника податків є недопустимим доказом, оскільки саме така установа уповноважена законом на надання відомостей такого характеру.
- Платник податків, який не згоден із відповідністю такої інформації дійсним обставинам справи або ж вважає, що розмір заниженого ним податкового зобов'язання є меншим, вправі подати до контролюючого органу в ході перевірки або ж в ході судового розгляду справи відповідні докази, що спростовують доводи суб'єкта владних повноважень. Це зумовлено специфікою поставленого в провину платнику податків порушення, а саме заниження загального оподаткованого доходу, у зв'язку з чим контролюючому органу достатньо довести саме факт отримання останнім доходу у періоді, що перевірявся.
- У разі заперечення таких обставин платник податків повинен надати докази, які свідчатимуть про: відсутність такого доходу взагалі; наявність підстав вважати його неоподаткованим або його зменшення; застосування ставки податку, відмінної від базової тощо.

постанова колегії суддів

від 25.08.2022 у справі № 140/403/19

(допустимість інформації про доходи від фінансової установи НоваПей – продовження)

- Лист фінансової установи, який містить інформацію щодо періоду і розміру отриманого особою доходу та дає можливість ідентифікувати таку особу, може бути як підставою для висновків податкових органів при проведенні податкової перевірки в розумінні статті 83 ПК України, так і належним та допустимим письмовим доказом в розумінні статей 73, 74, 94 КАС України під час судового розгляду. Суд апеляційної інстанції встановив, що така інформація була в розпорядженні ДПС України, її надання податковому органу була підтверджена ТОВ «Нова Пей», тому відповідач обґрунтовано використав її під час здійснення контрольного заходу.
- Не всі операції з отримання фізичною особою доходу, який має відноситись до оподаткованого, мають характер господарських, для яких існують вимоги щодо оформлення документів бухгалтерського обліку. І навіть ті операції, які за своїм змістом фактично мають ознаки господарських, не завжди здійснюються суб'єктами, які мають статус суб'єктів господарювання, та не завжди супроводжуються складенням первинних бухгалтерських документів. Таким чином, відсутність первинних документів не може бути перешкодою для перевірки та встановлення обставин додержання вимог податкового законодавства у разі наявності інших допустимих джерел щодо таких обставин.

Список справ, переданих на розгляд Великої Палати Верховного Суду:

- № 140/1770/19 за позовом фізичної особи-підприємця Садового Віталія Ігоровича до Головного управління Державної фіскальної служби у Волинській області, Головного управління Державної казначейської служби у Волинській області про стягнення заборгованості (передано як виключну правову проблему **щодо строку звернення до суду з позовом про стягнення бюджетного відшкодування з ПДВ**);
- № 803/1149/18 за позовом Фізичної особи-підприємця Садового Віталія Ігоровича до Головного управління ДПС у Волинській області, Головного управління Державної казначейської служби у Волинській області про визнання бездіяльності протиправною та стягнення пені (передано як виключну правову проблему **щодо строку звернення до суду з позовом про стягнення пені, нарахованої на заборгованість з бюджетного відшкодування з ПДВ та порядок його обчислення**);
- № 320/12137/20 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «РГК» до Головного управління ДПС у Київській області, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору на стороні відповідача - Головне управління Державної казначейської служби України у Київській області про стягнення коштів та моральної шкоди (передано для відступу від ВП у справі №905/2030/19 від 21 вересня 2021 року **щодо підсудності усіх спорів з майновими вимогами боржника у справі про банкрутство**). Позов банкрута про стягнення пені і 3% річних у зв'язку з простроченням податковим органом відшкодування платнику податку бюджетної заборгованості по податку на додану вартість.

—
Верховний
Суд

Дякую за увагу!